

UDK 37(497.5)(091)
Stručni članak
Primljen 1. 3. 2010.
Prihvaćen za tisak 15. 3. 2011.

KATARINA KREŠIĆ

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Borongajska 83d, HR-10 000 Zagreb
kkresic23@gmail.com

PROMIŠLJANJA STJEPANA MATIČEVIĆA O ODGOJU

Članak predstavlja lik i djelo Stjepana Matičevića, prvog i jedinog pedagoga – člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koji se aktivno bavio primarnim pitanjima odgoja. Mnogi su njegovi pedagoški radovi originalni i znanstveno utemeljeni. Govoreći o odgoju i odgajaniku naglašava potrebu traganja za odgovorom na vječno pitanje: što je odgoj? Rješenje pronalazi u filozofiji odgoja koja nastoji ponuditi uvjerljiv odgovor na to presudno pitanje. Prvi dio članka prikazuje povijesni kontekst i prilike u kojima je Stjepan Matičević odrastao i djelovao, a drugi se osvrće na njegovo djelo, tj. na pedagoške orijentacije iz odabranih tekstova. U prilogu se pokušava rasvijetliti Matičevićev doprinos pedagogiji u Hrvatskoj, ali i uvidjeti koliko je njegovo djelo inspirativno za sadašnje aktualne preobrazbe hrvatskog školskog sustava.

Ključne riječi: pedagogija, odgoj, Stjepan Matičević, odgajatelj, odgajanik

Duh vremena u kojem je živio i djelovao Stjepan Matičević

Pisati o značenju Stjepana Matičevića nemoguće je bez prikaza vremena u kojem je rođen. Naime, riječ je o vremenu intenzivnih političkih previranja, ekonomske nestabilnosti, ali ujedno i najplodonosnijem vremenu hrvatske pedagogije. U razdoblju 1876–1884. godine utemeljuje se hrvatska pedagojska znanost i cijeli sustav pedagojske znanosti (Dumbović,

1999: 85). Među važnijim povijesnim događajima ističe se Hrvatsko-ugarska nagodba sklopljena 1868. godine. Njom je Hrvatskoj zajamčena autonomija u obrazovanju, vjeri, pravosuđu i unutarnjoj upravi. Ipak, autonomiju je bilo nemoguće ostvariti zbog nesamostalnosti koja dovodi do podređenosti Hrvatske Središnjoj vladi, ali i teške ekonomske situacije. Hrvatska je time bila postavljena u položaj što ga ponajbolje opisuje Georg Jellinek: “Više od pokrajine, manje od države” (Čepulo, 2003: 271). Godine 1873. Narodna stranka i Središnja vlada sporazumom dolaze do umjerenih izmjena Hrvatsko-ugarske nagodbe. Ivan Mažuranić imenovan je banom, a tu će službu obnašati do iznuđene ostavke 1880. godine. U istom je razdoblju Hrvatsko-slavonski sabor izglasao veći broj reformnih zakona, a jedan od značajnijih ticao se naobrazbe. Ključna se pitanja tog vremena svode na odnos modernizacije i hrvatskih napora usmjerenih prema nacionalnoj emancipaciji, ali i političkoj neovisnosti (usp. Čepulo, 2003: 271–272). Plod navedenih povijesnih poteškoća nisu tek mala znanstvena i kulturna ostvarenja. Već 1871. godine s češkog je jezika na hrvatski jezik prevedena *Didaktika* J. A. Komenskog kao prvi rad Hrvatskog pedagoško-književnog zbora. Previde se i pedagoški radovi Spencera, Rousseaua, Pestalozzija, Rabelaisa, Mossoa¹, Compayrea i dr. U takvim povijesnim i kulturnim prilikama 1880. godine na svijet dolazi treći sin obitelji Matičević – Stjepan. Iako su mu roditelji živjeli u Srijemskoj Mitrovici, Stjepan je rođen u malom riječnom pristaništu na Dunavu, u Velikom Gradištu. Odrastao je u sređenoj obitelji. Njegova majka, koja se odlikovala naglašenim umjetničkim senzibilitetom, uvela ga je u svijet umjetnosti koji će Stjepan njegovati tijekom cijelog života. Matičević je često pronalazio zajedničku crtu odgajatelja i umjetnika smatrajući da bi se pravi odgajatelj uvijek trebao osjećati poput umjetnika, tj. kao samostalan i produktivan stvaratelj (Matičević, 1934). Po završetku osnovnog obrazovanja upisuje se u Kraljevsku gimnaziju u Vinkovcima, koja je u to vrijeme slovila kao najkvalitetnija škola u cijeloj Slavoniji, te se osebjunom ličnošću ubrzo ističe među ostalim vršnjacima. U gimnaziji je Matičević stekao kvalitetno obrazovanje, a među zaslužnim nastavnicima svakako valja istaknuti poznatog hrvatskog jezikoslovca Dragutina Boranića. Nakon gimnazije upisuje Mudroslovni fakultet u Zagrebu, gdje studira filozofiju, povijest i klasične jezike. Jedan od njegovih profesora ostavlja zasigurno dubok utjecaj na razvoj već tada perspektivnog studenta Matičevića. Riječ je o Đuri Arnoldu,

¹ Angelo Mosso (1846–1910), talijanski fiziolog. Tjelesni uzgoj žene: 1–5 (1895). U: *Napredak: časopis za učitelje, uzgajatelje i sve prijatelje mladeži* 37: 548–550; 38: 567–570; 39: 585–588; 40: 595–597; 41: 620–622.

Prošlost i budućnost tjelesnog uzgoja: 1–4. (1897). U: *Napredak: časopis za učitelje, uzgajatelje i sve prijatelje mladeži* 31: 483–486; 32: 501–504; 35: 554–557; 36: 565–567.

začetniku sveučilišne nastave iz pedagogije, čiju će katedru pedagogije, nakon njegova umirovljenja 1924. godine, preuzeti upravo Stjepan Matičević te nedugo zatim postati redoviti profesor. Kao jedan od najboljih studenata nakon druge godine studija postao je stipendist Bečkog sveučilišta na čijem je filozofskom fakultetu uspješno nastavio svoje obrazovanje. Nakon studija, na kojem je ostvario izvrsne rezultate, vraća se u Hrvatsku. Prvo je bio pripravnik u osječkoj gimnaziji, a godinu dana kasnije radi u Gornjogradskoj gimnaziji u Zagrebu. Nedugo nakon toga Stjepan Matičević odlučio se na velik korak – pisanje doktorske disertacije u kojoj će obraditi tada žareći filozofski problem, problem određenja logike.² Godine 1907. uspješno brani svoju disertaciju pod naslovom *Zur Grundlegung der Logik* ('Prilog zasniavanju logike') pred povjerenstvom u kojem je bio i uvaženi austrijski filozof i etičar Friedrich Jodl.³ Stjepan Matičević uglavnom je orijentiran na filozofiju, no nakon boravka na stručnom usavršavanju u inozemstvu, gdje je učio kod vrsnih profesora iz lajpciškog kruga pedagoga na čelu s Wilhelmom Wundtom⁴ te kod najpoznatijih ondašnjih profesora u Jeni, Wilhelma Reina⁵ i Rudolfa Christoha Euckena,⁶ doživljava profesionalnu prijelomnicu. Pedagogiju vidi kao sredstvo sustavnog prosvjećivanja naroda, kao znanost koja u sebi nosi akcijski projekt. Nakon povratka u domovinu, njegovo prijateljstvo s Ksaverom Šandorom Đalskim približava mu cjelokupnu društvenu sliku koju Đalski vjerno opisuje u svom romanu *U noći*. Jedan je to od najboljih društvenih romana, politička knjiga u kojoj ni danas čitatelja ne smeta piščeva opredijeljenost za jednu od prikazanih političkih ideja (Prosperov Novak, 2004: 120–121). Stjepan Matičević nije vjerovao u postizanje socijalne preobrazbe represivnim metodama, već ju je vidio u kulturnoj i prosvjetnoj djelatnosti. Smatrao je da pedagog mora polaziti od kulture svog naroda i svoje sredine te u njoj pronalaziti "kulturni ideal" na osnovi kojeg će biti postavljen i "obrazovni ideal" (Matičević, 1935a). U tom su smislu odgajatelji za njega trajna kopča, katalizatori i posrednici među duhovnim silama i mogućnostima odgajaničke individualnosti (Matičević, 1938: 46).

---

² Psihologisti su logičke principe svodili na rezultantu ukupnog misaonog tijeka, a logisti su se povodili neoplatonizmom, tvrdeći da idealne tvorbe ne postoje.

³ Također je uvelike utjecao na Vladimira Dvornikovića, hrvatskog filozofa i etnopsihologa, koji kao profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dvadesetih godina dvadesetog stoljeća zastupa psihologizam.

⁴ Wilhelm Wundt (1832–1929), njemački filozof i psiholog. Godine 1879. u Leipzigu osniva prvi institut za eksperimentalnu psihologiju.

⁵ Wilhelm Rein (1847–1929), njemački pedagog. Zadnji je predstavnik herbartovske škole.

⁶ Rudolf Christoph Eucken (1846–1926), njemački filozof. Obnovio je Fichteov etički idealizam. Godine 1908. dobio je Nobelovu nagradu za književnost.

Pravi odgajatelj najviše djeluje svojom osobnošću i dubokim vrijednostima koje u sebi nosi. Upravo je tako usklađena osobnost, smatra Matičević, za odgajnika zoran i primamljiv ideal (Matičević, 1934). Odgajatelj, po njegovu mišljenju, mora posjedovati karizmu, ali ga ujedno mora krasiti i duboka ljubav za čovjeka u duhovnom postojanju i kulturnom određenju. Odgajateljev rad promatra kao kretanje između ljubavi i autoriteta, a idealan odnos odgajatelja i odgajnika promatra kao “susret” koji odlikuje međusobni sklad i privlačenje. Pravi je odgajatelj slobodan od vanjskih utjecaja koji u sebi ne nose duboke vrijednosti, a njegovo se djelovanje može poistovjetiti s “kulturnim misionarstvom” (Matičević, 1934). Zbog navedenog, Matičević u odgajateljima pronalazi istinsku snagu, za razliku od političara. U njima pak prepoznaje opasnost koketiranja s raznim ideologijama te im zbog toga oduzima prednost prosvjećivanja. Matičević je izrazito kritički nastrojen prema ideologijama i njihovu individualnom shvaćanju. Smatra da sve ideologije treba prepustiti “seljačkoj gospodi” koja ne želi rad za seljaka, nego radi s pomoću seljaka (Matičević, 1935b). Matičevićovo prosvjetiteljsko djelovanje obilježava suradnja s Vladimirom Nazorom s kojim je nedugo nakon Prvog svjetskog rata počeo izdavati časopis *Omladina*. Osjećao je potrebu da oduševljava mladost novim idejama, ali da ih i priprema za velike preporodne poslove (Matičević, 1936a). Svoj je rad nastavio u *Nastavnom vjesniku*, časopisu koji je uređivao, objavljujući najnovije pedagoške ideje vezane uz sam nastavni proces, ali i socijalnu interakciju s učenicima. Veliku odvažnost pokazuje odbijajući primamljivu ponudu Kraljevske vlade da postane ministar obrazovanja. Godine 1924. postaje redoviti profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a iste je godine izabran i za dopisnog člana Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Nakon šest godina postaje njen uvaženi član, prvi pedagog–akademik i to zahvaljujući stvaralaštvu koje je najvećim dijelom bilo posvećeno učitelju i njegovoj komunikativnoj djelatnosti. Prvi je pedagog kojem je na ovim prostorima dodijeljen taj najviši znanstveni naslov.

Matičević je analizirao pojedine znanosti koje sustavno proučavaju čovjeka, pronašavši vjerodostojno uporište koje nije predmetom ni jedne znanosti – *status transformandi*. Riječ je o statusu koji se bavi prelaskom iz nižih u više oblike postojanja uz interakciju svih postojećih prirodnih i društvenih zakona (usp. Kujundžić, 1991: 33). Dobio je brojna priznanja, posebno u njemačkoj pedagogiji. Izuzev uspjeha na njegovu profesionalnom planu, događaju mu se promjene i u privatnom životu. Osniva obitelj s Gretom Jelašac i dobiva kćer Miroslavu, koja će i sama uspješno koračati očevim prosvjetiteljskim putem. Bio je član Matice hrvatske, Hrvatskog pedagoško-književnog zbora, Prosvjetnog savjeta, raznih povjerenstava za izradu udžbenika, a nakon odlaska Alberta Bazale u mirovinu preuzima vođenje prve

hrvatske andragoške ustanove, Pučkog sveučilišta, u čijem je osnivanju i sâm sudjelovao. Ususret Drugom svjetskom ratu, u doba krize koja je sve potresala, Stjepan Matičević bio je pronositelj optimizma unatoč narušenu zdravlju. Tvrdio je da hrvatskom narodu predstoji velik napon, nov pokret koji će po svojoj dubini dobiti značaj preporoda, obnove najboljih osnovnih narodnih energija i stremljenja (Matičević, 1936a: 8). Godine 1940. preminuo je od posljedica moždanog udara ostavivši za sobom kratku oporuku s motom *Non omnis moriar* ('neću posve umrijeti'). Nakon uspostave komunističkog sustava o Stjepanu Matičeviću nije puno pisano, a njegova je pedagogija negativno okarakterizirana. U to je vrijeme odgoj bio usklađen s idejama komunističke partije. Individualnosti nije bilo mjesta, jedino kolektivnom ukalupljanju. Stavove Stjepana Matičevića o odgajateljskom zvanju i odgajanikovoju individualnosti i potrazi samoodređenja možemo, u svakom vremenu, smatrati aktualnima. Stjepan Matičević pokazao je i svoju intelektualnu širinu određivanjem cilja odgoja: "Cilj uzgajanja je razvijanje svih sposobnosti za uživanje i oživotvorenje po mogućnosti svih vrijednosti ili kulturnih dobara, ukoliko su one spojive s najvišim ljudskim vrijednostima."⁷ Bavio se i temeljnim karakteristikama odgajatelja, organizacijom školskog sustava, promjenjivošću karaktera, konkretnim zadaćama, organizacijom i radnim metodama zajednice doma i škole, kulturnom voljom i pitanjem odgoja. Njegov je pristup u dubini emancipacijski, a cjelokupno mu je djelo usmjereno ostvarenju osobnosti i afirmaciji visokih ljudskih ideala. U prvi je plan stavljao odgoj obilježen slobodnom komunikacijom ističući pritom da pravi odgajatelj ne bi trebao nametati svoje stavove i biti prepreka slobodnom razvoju svog učenika (Matičević, 1934). Uz odgoj, kao što je vidljivo, inzistirao je na osobi i osobnosti, što u konačnici i danas, poslije više od sedamdeset godina, u razvoju kurikulumu suvremene škole u Hrvatskoj, nalazimo kao jedan od posebnih ciljeva (Vican, Bognar, Previšić, 2007).⁸ Njegova pedagogija u dubini nudi svojevrsni kompas, a njegovo je djelo krajnje inspirativno.

Kratak osvrt na odabrane tekstove Stjepana Matičevića

Pedagogija Stjepana Matičevića, uvijek aktualna, bavila se problematiziranjem najsloženijih pitanja odgoja, tražeći odgovarajuća rješenja. Smatrao je da u svakom odgojnom odnosu postoje prepreke, ali i određene napetosti,

⁷ Matičević, Stjepan. 1936. *Pedagogijska aksiologija sa uvodom o psihologiji čuvstva* (skripta), str. 36.

⁸ Usp. (2008) *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* (prijedlog). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, str. 1–17.

čije rješenje vidi u međusobnom povjerenju, ljubavi i odanosti (Matičević, 1934). Njegova su nastojanja trajno usmjerena razvoju pedagogije koja bi odgovarala povijesnim zahtjevima, ali i stupnju razvijenosti nadolazećeg vremena. Zanimljivo je da u članku “Povratak normi (Herbart redivivus?)”⁹ suprotstavlja staro i novo, frontalno i individualno poučavanje, ograničenost i slobodu, didaktički materijalizam i formalizam, vođenje i otvorenost u kojoj pojedinac ostvaruje slobodan rast, ali postavlja i pitanje digniteta norme (Matičević, 1940). Jasno ističe velike nedostatke herbartovske škole, čija tradicija ne uvažava razvojne osobine odgajnika, njegove psihofizičke mogućnosti, socijalnu sredinu iz koje potječe i sl. Njegova je kritika usmjerena prema propisivanju ciljeva i svrhe odgoja. Istovremeno se zalaže za uvažavanje povijesnog konteksta, ali i specifičnog razvoja svakog pojedinca. Krajnji uspjeh odgoja vidi u neraskidivoj interakciji i stvaralačkoj komunikaciji odgajnika, odgajatelja, odgojnih vrijednosti, obitelji i zajednice (Matičević, 1934) uz stalno usavršavanje međusobnih odnosa na putu neprekidnog uspona. Matičević je samosvjesno, krajnje vizionarski i bez predrasuda, imao viziju novog školskog sustava. Škola, prema njegovu mišljenju, ima značenje orkestra i kao zajednica učenika i nastavnika ostvaruje simfoniju odgoja. Kao što orkestar u svom sastavu ima niz posebnih dijelova, tako i školski sustav djeluje prema dobi učenika, prema zadacima što ih škole ostvaruju i prema željama roditelja (Kujundžić, 1991: 40). Svoje je ideje integrirao u odgoj u predškolskim ustanovama, zatim u osnovnu školu koja je, prema njegovu mišljenju, stožer cjelokupnog školskog sustava, te u srednje škole i fakultete. Stjepan Matičević uporno je i neumorno tragao za područjem na kojem se pedagogija može čvrsto usidriti. Nije se zaustavio samo na problemima vezanim uz školu već je znatno proširio granice svog djelovanja. Svjestan neraskidivih veza društva i škole (usp. Haralambos, Holborn, 2002: 773–883) odlučuje se na cjelovit zahvat jer je duboko shvaćao da su svakom narodu, želi li se uvrstiti među povijesne narode, potrebne pedagoška praksa i teorija. Intenzivno je isticao potrebu za svjesnim i promišljenim radom odgajatelja koji pomažu mladeži da postane nositelj kulturnih vrednota (Matičević, 1934). Prateći nove spoznaje naglašava važnost, ali u prvi plan stavlja i imperativ međusobnog nadopunjavanja teorije i prakse. U prva dva desetljeća dvadesetog stoljeća nastaju članci kao što su “Narodni ideali”, “Najnovija povijest u srednjim školama”, “Demokratizovanje škole”, “Prijedlog dra Stjepana Matičevića – iz odbora za reformu srednje škole” i dr. Misao koja se proteže navedenim člancima uvažavanje je *statusa quo*, što je, kako je Stjepan Matičević tvrdio, bio jedan od najvećih nedostataka herbar-

⁹ *Napredak* br. 3–4, 1940; isti članak objavljen je i u slovenskom časopisu *Popotnik* 1937. godine.

tovske škole. Stjepan Matičević izrazito pronicljivo analizira odnos između odgajnika i odgajatelja u svom radu “Pedagogijski akt i odgajateljsko zvanje”,¹⁰ za koji prof. dr. Nedjeljko Kujundžić (1991: 22) neskromno tvrdi da u hrvatskoj pedagogiji nije nadmašen. Uspješan je odgojni čin za Matičevića sklad “sila” koje pokreću cijelo odgojno zbivanje, a to su ljubav i autoritet kod odgajatelja te odanost i povodljivost kod odgajnika (Matičević, 1934). Nadalje, opisujući ulogu odgajatelja, blagonaklono pristupa njegovu autoritetu, koji bi svoje izvore trebao pronaći u ljubavi, prijateljstvu, dobrom poznavanju područja svog rada, odanosti i sl. Odnos između odgajatelja i odgajnika predstavlja kao odnos sklada, međusobnog privlačenja i susretanja. Ne zanemaruje ni humor koji je za njega znak dobrog odgojnog odnosa, ali i odlika izvrsnog odgajatelja kojeg bi ujedno trebala krasiti i vedra narav. Humor, smatra on, oslobađa, osvaja i uspješno ruši mnoga, ne sasvim ispravna usmjerenja i nezrelost (Matičević, 1934).

Zastupao je i utopističke ideje usmjerene prema “maksimalnom programu razvijanja pedagogije” (Matičević, 1933: 5), u kojima jasno iznosi potrebu da svako veće mjesto ima središnji đачki dom te u sklopu njega biblioteku i čitaonicu, koncertnu dvoranu, klub za društvene igre, laboratorije za eksperimente i sl. U njima bi učenici po uzoru na grčkog dječaka provodili svoje vrijeme prema svojim sklonostima. Naglašavao je i potrebu veće suradnje roditeljskog doma i škole, koji moraju izaći iz svoje izoliranosti da bi se ujedinili i što više približili (Matičević, 1934). Odgoj je smatrao zadaćom ne samo škole nego i cjelokupnog društva. Pozivajući se na Platona, Matičević naglašava idealističku potrebu potenciranja kulturnih vrednota i njihova produciranja, što je zadatak pojedinca, ali i čovječanstva (Matičević, 1919). Konačni je cilj njegove pedagogije slobodan čovjek koji poštuje Boga, drugog čovjeka i posjeduje duboku ekološku svijest (Matičević, 1934: 27–28). Njegov “cjelokupni pedagogijski rad”¹¹ označuju sljedeće idejne komponente: totalističko-naturalistička osnovna orijentacija, odgoj kao naročita funkcija i pedagogija kao autonomna teorijsko-praktična znanost, biologijsko (psihologijsko) i kulturnofilozofijsko utemeljenje odgoja i odgojne znanosti, narodni obrazovni ideal, pedagogija funkcije ili “funkcionalna pedagogija” i didaktička artikulacija (Matičević, 1936c).

---

¹⁰ *Napredak* br. 1–2, 1934.

¹¹ Iz Matičevićeve autobiografije. Napisana je 1936. godine, a objavljena je prvi put u: Kujundžić, Nedjeljko, Ivan Marjanović. 1991. *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 228–230.

Zaključak

Stjepan Matičević u svakom je smislu bio daleko ispred svog vremena, iako plodniji po dubini misli, nego po opsežnosti samih djela. Odlikovalo ga je široko obrazovanje, izrazita hrabrost izražavanja vlastitih stavova, ali i umijeće kritiziranja svih onih koji su vjerovali da se predano bave odgojem. Sve ideje koje smatramo aktualnima u današnje vrijeme, a odnose se, primjerice, na odlike izvrsnog odgajatelja, suradnju obiteljskog doma i škole, afirmaciju društvenih vrijednosti, stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i senzibiliteta, zadovoljavanje socijalnih i samoaktualizacijskih potreba, usmjerenost na razvoj učenikove osobnosti, prepoznavanje učenikovih odgojnih potreba, ali i njihovog zadovoljenja u sklopu dostupne kulturne ponude možemo pronaći u djelu Stjepana Matičevića. Njegova posebnost leži u isticanju veličine odgajateljskog poziva kojemu je kao krajnji cilj uvijek briga za odgajnika i njegov napredak. Pravi je odgajatelj u sebi slobodan, smatra on. U službi je istine i normi, vrijednosti i ideala te je jedino na takav način vjerodostojan odgajati pune i kulturne ljude. Želimo li uistinu razumjeti ulogu odgajatelja i spoznati bit odgajateljskog zvanja onda se, prema Matičevićevu mišljenju, moramo usmjeriti prema neizbježnoj korelaciji koju čine odgajnik – odgajatelj – vrijednost u međusobnom približavanju, posredovanju, predočavanju i usvajanju (Matičević, 1934). Stjepan Matičević nudi svezremenu koncepciju odgoja predstavljajući višestruke mogućnosti za odgajnika ukoliko u odgajatelju ima odgojni uzor. Stoga je potrebno osvijestiti koliko bogatstvo leži u njegovu pristupu pedagogiji koja mora biti rehabilitirana jer je zaslužna za novu koncepciju odgoja po kojoj je Matičević sveprisutan. U tom je kontekstu odgojno-obrazovni ideal, koji se provlači kao nit vodilja kroz njegova djela, izvrstan vodič svim sadašnjim, ali i budućim odgajateljima.

Literatura

- Čepulo, Dalibor. 2003. Ivan Mažuranić: liberalne reforme hrvatskog sabora 1873–1880. i srpska elita u Hrvatskoj. <<http://www.cpi.hr/download/links/hr/7078.pdf>> (Pristupljeno 25. veljače 2010.)
- Dumbović, Ivan. 1999. Razvoj pedagoške misli u Hrvatskoj. U: *Osnove suvremene pedagogije*. A. Mijatović, H. Vrgoč, A. Peko, A. Mrkonjić, J. Ledić, ur. Zagreb: Hrvatsko-pedagoško književni zbor: 78–100.
- Haralabmos, Michael, Martin Holborn, 2002. *Sociologija – teme i perspektive*. Zagreb: Golden marketing: 773–873.

- Kujundžić, Nedjeljko. 1991. Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića (uvodna studija). U: Nedjeljko Kujundžić, Ivan Marjanović, ur. *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 9–46.
- Matičević, Stjepan. 1919. Počeci filozofije. U: Nedjeljko Kujundžić, Ivan Marjanović, ur. *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 54–63.
- Matičević, Stjepan. 1933. Skrb za mladež u izvanškolsko vrijeme. *Novosti* 19: 5.
- Matičević, Stjepan. 1934. Pedagogijski akt i odgajateljsko zvanje. *Napredak* 75(1–2): 9–16; 75(3): 97–103; 76(5–6): 193–205.
- Matičević, Stjepan. 1935a. Priroda, kultura i odgoj. *Napredak* 76(4): 150–157.
- Matičević, Stjepan. 1935b. “Seljačka kultura” ili kultura sela? U: *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Nedjeljko Kujundžić, Ivan Marjanović, ur. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 214–218.
- Matičević, Stjepan. 1936a. Uskrsne preporodne misli. U: *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Nedjeljko Kujundžić, Ivan Marjanović, ur. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 49–54.
- Matičević, Stjepan. 1936b. Pedagogijska aksiologija sa uvodom o psihologiji čuvstva. Zagreb: skripta.
- Matičević, Stjepan. 1936c. Kratka autobiografija. U: *Personalistička pedagogija Stjepana Matičevića*. Nedjeljko Kujundžić, Ivan Marjanović, ur. Zagreb: Katehetski salezijanski centar: 228–231.
- Matičević, Stjepan. 1938. Uzgoj, škola i učitelj u novoj pedagogiji. *Minerva* 46.
- Matičević, Stjepan. 1940. Povratak normi (Herbart redivivus?). *Napredak* 81(3): 109–115; 81(4): 145–149.
- Mosso, Angelo. 1895. Tjelesni uzgoj žene: 1–5. *Napredak: časopis za učitelje, uzgajatelje i sve prijatelje mladeži* 37: 548–550; 38: 567–570; 39: 585–588; 40: 595–597; 41: 620–622.
- Mosso, Angelo. 1897. Prošlost i budućnost tjelesnog uzgoja: 1–4. *Napredak: časopis za učitelje, uzgajatelje i sve prijatelje mladeži* 31: 483–486; 32: 501–504; 35: 554–557; 36: 565–567.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* (prijedlog). (2008). Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. <<http://www.google.hr/hl=hr&xhr=t&q=nacionalni+okvirni+kurikulum&cp=12&pf=p&scient=psy&aq=0&aqi=&aql=&oq=nacionalni+ok&pbx=1&fp=8b20415cc87d6bfd>> (Pristupljeno 25. veljače 2010.)
- Novak, Slobodan Prosperov. 2004. *Povijest hrvatske književnosti*. Svezak II. Split: Marjan tisak d.o.o.
- Vican, Dijana, Ladislav Bogнар, Vlatko Previšić. 2007. Hrvatski nacionalni kurikulum. U: *Kurikulum – teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Vlatko Previšić, ur. Zagreb: Školska knjiga: 157–177.

Stjepan Matičević's Thoughts on Education

The paper portrays the figure and work of Stjepan Matičević, the first and only educationist who rightfully obtained the title of academician. He dealt with primary issues in education, which should be no less interesting to the pedagogical public today. Although his works are pedagogically original, they are scientifically based. He talks a lot about education and the pupil, strongly emphasizing the need for finding the answer to the eternal question – What is education? He finds the solution in the philosophy of education itself, which is indispensable in school education, because it attempts to offer a convincing answer to this important question. The first part of the paper portrays the historical context and the circumstances in which Stjepan Matičević grew up and worked, and the second part refers to his work, i.e. the pedagogical trends from the chosen texts. It is very important to shed light on his contribution to pedagogy, not only in Croatia, but also around the world, as well as to realize how inspiring his work is for the present, increasingly important, transformations of the Croatian school system.

Key words: pedagogy, education, Stjepan Matičević, pupil, educator